

De schoolmeesters van Stavoren in de loop der tijden

Latijnse school

Rectoren

In de jaren 1592-1598 (en verder) werd ook aan Stavoren 225 c.g. per jaar toegestaan uit het Geestelijk Kantoor van de provincie voor zijn rector en schoolmeester.^a

In 1594 was sprake van een rector en een conrector alhier en in 1596 werd mr. Frans Maurits (Stans) 'rectoer tot Stavoren' genoemd.^b (Hij was echter vóór en na dit jaar rector te Workum.) In 1604 was mr. Hans Arentsz hier, zeer waarschijnlijk als rector of schoolmeester.

Van 1628 tot 1640 Nicolaus Ditijs, hier predikant; waarschijnlijk was hij de eerste rector en avondprediker in Stavoren.^c

Op 7 nov. 1640 was Antonius Verbeeck rector te Stavoren.^d Op 9 maart 1647 werd Aggaeus Gelly genoemd als rector te Stavoren.^e In 1649 werd Aggaeus Gellii (Age Jellesz), kandidaat avondprediker en rector, beroepen tot predikant in Oudega (W.).^f Op 18 febr. 1651 werd te Franeker door Gisbart Bentinck, rector en organist te Stavoren, attestatie gelicht om elders te trouwen met Pietertien Gelefs van Franeker.^g In 1667 werd ds. Theodorus Noordbergen beroepen tot tweede predikant en rector te Stavoren.^h Op 11 sept. 1667 was Tetmannus Eikema rector te Stavoren.ⁱ Hij was de omstreeks 1634 geboren zoon van de secretaris van Stavoren, Frans Eikema. Op 26 juli 1676 zijn Tetmannus Eikema, rector te Stavoren, en Riemertien Hendricx, uit Stavoren getrouwd, te Langezwaag.

In 1698 werd Gellius Suidstrand rector en avondprediker in Stavoren.^j Hij vertrok in 1706 naar Wijckel. De tweede predikant van Stavoren was hier tevens rector. Het traktement bedroeg f 400, later werd dat f 700. Van 1706 tot 1730 was hier ds. Johannes Scheif. Hij trouwde hier op 22 mei 1721 met Pijtje Meilmsa van Boxum. Op 1 aug. 1723 hertrouwde hij met Heiltje Acronius van Hempens. Op 10 juni 1731 werd ds. Petrus Noordbeek, geboren in 1711, bevestigd als rector en als tweede predikant. Hij is in april 1734 vertrokken naar Hattem. Ds. Jacobus Hempenius, geboren in 1708, werd op 15 aug. 1734 bevestigd als rector en als tweede predikant. Hij vertrok in mei 1737 naar Scharnegoutum.

Op 27 juli 1738 werd ds. Johannes Albertus Verschow bevestigd als rector en als tweede predikant op een traktement van f 400. Hij overleed op 21 april 1743, oud 30½ jaar. Ds. Rinso Idema werd op 9 mei 1745 bevestigd als rector en als tweede predikant. Hij is op 9 nov. 1757 op 36-jarige leeftijd overleden.

Op 30 sept. 1759 kwam ds. Carel Limberger is bevestigd als rector en als tweede predikant.

a Ordonnantieboek.

b Ordonnantieboek.

c T.A. Romein, *Naamlijst der predikanten [...]* (Leeuwarden 1886), p. 409.

d Testamenten EEE2, f. 383.

e Testamenten EEE2.

f Romein, *Naamlijst*, p. 410.

g Trouwboek Franeker.

h Romein, *Naamlijst*, p. 410.

i Testamenten EEE3, f. 361.

j Romein, *Naamlijst*, p. 411.

Hij werd op 6 juni 1786 emeritus en is in datzelfde jaar gestorven op 4 aug., oud 58 jaar. Op 20 sept. 1786 kwam zijn opvolger: ds. Eelco Tinga, die in 1791 naar Heerenveen vertrok. In dec. 1791 kwam ds. Johannes Henricus Regenbogen naar Stavoren als rector en als tweede predikant. In sept. 1797 vertrok hij naar Franeker.

Na 1797 kwam er geen tweede predikant meer, wat ook wat ook wel het einde van de latijnse school zal hebben betekend. (Sedert 1798 als 'vacant' opgegeven in het *Comptoir Almanak*; in 1810 nog steeds vacant.) De tweede predikantsplaats is in 1807 'gemortificeerd' (opgeheven).

Gewone scholen

School 1

In de jaren 1633-1634 was mr. Hylcke Alberts rentmeester te Stavoren; mogelijk was hij ook schoolmeester.

Op 12 juni 1636 was mr. Gerrit Jacobs, schoolmeester te Stavoren, getuige bij een testament.^a Op 24 mei 1627 nog was mr. Gerrijt Jacobs, schooldienaar te Stavoren, opnieuw getuige bij een testament.^b En hij zou hier op 9 nov. 1670 nog steeds als schooldienaar zijn.^c Op 8 jan. 1654 is mr. Jarich Pieters getrouwd met Bauck Doedes.^d Het is niet zeker of hij ook schoolmeester was.

Op 30 dec. 1657 was mr. Jacob Jansen Cromma voorzanger in Stavoren; op 3 maart 1657 was hij getuige geweest bij een testament.^e Ook van hem is het niet zeker of hij ook schoolmeester in Stavoren is geweest.

Op 27 febr. 1664 ontving Bartle Dirks de schoolpenningen; in maart 1668 was mr. Gerrit de ontvanger.^f Op 14 maart 1665 en in maart 1667 ontving mr. Cornelis Leyenaar de schoolpenningen.^g Op 19 febr. 1669 werd aan mr. Cornelis Leyenaar, 'houdende kostschole in Stavoren', subsidie van 100 c.g. toegekend, bij provisie voor één jaar.^h Ook op 8 dec. 1669 was Cornelis Leyenaar schoolmeester te Stavoren; evenzo op 6 febr. 1670 en 27 april 1671.ⁱ In 1710 werd Cornelis Leyenaar 'in leven kostschoolhouder te Stavoren' genoemd; hij was dus toen gestorven.

In nov. 1671 was mr. Claes Hauckes te Stavoren, samen met Rinsck Abes zijn huisvrouw uit Molkwerum. Het is niet zeker of hij schoolmeester was. Op 11 april 1680 zijn mr. Claes Feddes Jiperda en Evertien Baernds, beiden van Stavoren, hier getrouwd. Het is niet zeker of hij hier schoolmeester was. In de lidmatenlijst van 1681 werden zij ook vermeld. Hij was hier in 1687 nog.

Op 22 febr. 1682 zijn te Warns getrouwd: mr. Gerrit Heeres van Stavoren en Rinsk Joltjes van Warns; ook van hem is het niet zeker of hij hier schoolmeester was. (Ene mr. Heere

a Fidei Comm. I; EE1, f. 166.

b Test. EEE2.

c Test. EEE4, f. 346.

d Trouwboek.

e Test. EEE2, f. 390.

f Weesboek Stavoren.

g Weesboek Stavoren.

h Gedep. Staten.

i Harlingen P46, f. 121° e.v.

Gerrits Schermer, die hier tussen 1685 en 1691 (overleden) voorkwam, blijkt chirurgijn te zijn geweest. Hij was wellicht de vader van mr. Gerrit Heeres, die dus ook wel chirurgijn kan zijn geweest.)

In nov. 1689 is mr. Barent Stein hier ingekomen van Hindeloopen; ook van hem is niet zeker of hij daadwerkelijk schoolmeester in Stavoren is geweest.

Van 1681 tot 1700 is af en toe een mr. Teeuwes Tjeerds ouderling geweest; mogelijk was hij ook schoolmeester. Hetzelfde gold in de jaren 1693-1695 voor mr. Hidde Jans. In juli 1692 was mr. Uijlcke Sipkes diaken geweest; misschien was hij ook schoolmeester.

De eerste, die na 1636, expliciet als schoolmeester (en voorzanger) werd genoemd was mr. Tijmen Johannes Bijlsma. Hij was hier in 1708 gekomen van Oudemirdum. Op 13 okt. 1709 trouwde hij met Tjiedt Adriaans Korff, beiden van Stavoren. Hij was ook ontvanger van het reëel (1716, 1726 en 1728) en van de speciën (1725). Hij was tevens organist (1725 en 1727.) Hij werd als schoolmeester genoemd in aug. 1738, mei 1740 en jan. 1741.^a

Waarschijnlijk was hij hier tot 1742, toen de 'hand' in de doop- en trouwboeken veranderde.

In 1748 was mr. Sipke Uijlkes stadsschoolmeester te Stavoren. Hij was blijkbaar een zoon van bovengenoemde mr. Uijlke Sipkes. Hij was hier op 22 april 1728 aangenomen als lidmaat. Op 20 maart 1752 werd hij genoemd als stadsschoolmeester en voorzanger te Stavoren; evenzo op 4 juli 1752. Hij komt in de lidmatenlijst van 1768 niet meer voor. In 1765 was de post van schoolmeester, organist en koster te Stavoren vacant: het traktement was toen f 150.

Omstreeks mei 1765 kwam met attestatie van Sneek: mr. Tjerk Botes van der Veen, schooldienaar en organist te Staveren. Hij is hier op 9 juli 1765 getrouwd met Maaïke Rimmers Albaarda van Sneek. Hij is hier waarschijnlijk in 1771 gestorven.

Op 2 juni 1763 werd Idts Doeds lidmaat op belijdenis des geloofs. Hij was hier zeker in 1772 als organist en waarschijnlijk toen reeds en zeker later (in 1796) ook schoolmeester. Hij bekleedde deze functies tot zijn dood op 29 juni 1801.

Op 6 febr. 1802 kwam mr. Rintje Namles van der Baan, van Idskenhuisen; hij werd ook organist. Hij bezat het volledige getuigschrift. Het traktement bedroeg f 200, plus de schoolpenningen en een woning. Zijn vrouw heette Pietje Rommerts. Ze vertrokken op 1 mei 1805 naar Hindeloopen.

Op 1 okt. 1805 kwam Ariaan Baske, van Texel. Hij bezat de 2de rang. Zijn vrouw was Elizabeth Catharina Ruis. De school telde 70 à 80 leerlingen. In juli 1807 vertrokken ze naar Haarlem. De school werd van juli 1807 tot maart 1808 provisioneel waargenomen door H.M. Reidsma (3e rang). In maart 1808 vertrok hij naar Itens.

In 1808 werd deze school met de tweede school gecombineerd, volgens een besluit van de Ministerie van Binnenlandse Zaken. Voor de gecombineerde school werd het salaris vastgesteld op f 300 plus vrije woning, plus het salaris als organist, plus de schoolpenningen van het gemeentebestuur (niet van de ouders). De meester was verplicht een ondermeester te houden. Het eerste hoofd van de gecombineerde school (1^e rang) werd in aug. 1808: Jan Westendorp, 1^e rang, uit Amsterdam. Hij vertrok op 22 okt. 1815 met attestatie naar Sneek. Hem werd, nadat hij op 10 juli 1817 wegens diefstal veroordeeld was, zijn akte van algemene toelating ontnomen door Gedeputeerde Staten van Friesland.

In 1814 werd Freerk Pieters Ferwerda uit Sneek, provisioneel benoemd als hoofd van deze

a Weesboek Stavoren.

school. In maart 1815 kreeg hij een vaste aanstelling. Zijn vrouw heette Eelkjen Hendriks Weiland. Hij bezat de 2^e rang en vertrok op 1 juli 1819 naar Makkum. Hij werd in dat jaar opgevolgd door Jacob Hieltjes Fortuin, 2^e rang. Hij was in 1794 geboren te Sneek. Hij werd eerst provisioneel benoemd en kreeg per 13 dec. 1820 een vaste aanstelling. Hij trouwde op 23 okt. 1822 alhier met Antje B. de Boer. In 1832 kwam hier een nieuw schoolgebouw. Jacob Fortuin overleed hier op 21 nov. 1849, oud 55 jaar. Hij liet zijn vrouw en vier kinderen na. In 1849 werd Kornelis J. Fortuin, 2e rang, provisioneel aangesteld als hoofd. Op 9 sept. 1850 werd Ale Zwaagstra, 2e rang, van Cornwerd benoemd. De jaarwedde bestond uit f 300, plus de schoolpenningen van 50 à 60 leerlingen, plus f 30 als organist, koster en voorlezer en een vrije woning. In 1888 werd F. Kiers hoofd van deze school. In 1900 werd hij opgevolgd door Pieter Hoogland van Idskenhuzen. Hij ging op 1 juni 1928 met pensioen en is op 16 sept. 1939 overleden te Huizum, oud 76 jaar.

In 1928 kwam W. Boersma uit Wolsum. Hij vertrok op 1 mei 1936 naar Balk. In 1936 werd de wachtgelder Wiersma tijdelijk aangesteld. Op 1 jan. 1937 werd P.J. Lantinga, onderwijzer te Heerenveen, benoemd als hoofd. Hij vertrok omstreeks 1 jan. 1942 naar Vriezenveen en vandaar in 1944 naar Hengelo (Ov.).

Omstreeks april 1942 werd J. Uittien, onderwijzer te Boelenslaan, benoemd als hoofd van de school te Stavoren. In 1946 vertrok hij naar Amsterdam. Hij werd toen opgevolgd door J. Zantema, onderwijzer te Hemrik. In dec. 1949 vertrok hij naar Jelsum. In jan. 1950 kwam U. Speerstra, onderwijzer te Makkum. Omstreeks 15 sept. 1953 is hij naar IJlst vertrokken. In 1955 werd P. Bonnema, onderwijzer te Edam, aangesteld als hoofd.

Tweede school

In 1716 was mr. Heijn Jans Schuirmans hier kerkdienaar. Hij is in jan. 1731 overleden. Het is niet zeker of hij hier ook schoolmeester is geweest.

In april 1726 was mr. Jan Cornelis Cost schoolmeester te Stavoren.

In 1730 was Dooytje Coyker voorzanger in de gemeente van Stavoren. Hij was in 1733 schoolmeester te Burgwerd en is waarschijnlijk ook te Stavoren schoolmeester geweest.

In de jaren 1733-1734 ontving mr. S. Hylkes schoolpenningen; hij was particulier schoolmeester.

Omstreeks 1880 telde Stavoren twee scholen. Aan de tweede school stond omstreeks 1800 mr. G. van den Akker. Hij deed in 1807 vrijwillig afstand van zijn functie. In de vacature werd niet voorzien, doch deze school werd met de eerste school gecombineerd, volgens een besluit van de Ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze school had toen 30 à 40 leerlingen.

Bijzonder onderwijs

School voor christelijk onderwijs

In jan. 1912 werd te Stavoren een christelijke school voor hervormd en later ook gereformeerd onderwijs geopend. Als hoofd werd in 1912 A. de Haan aangesteld. In 1914 kwam J. Wester, die in 1923 naar Terkaple vertrok.

In 1923 kwam Gerhard Andringa van Boelenslaan. Hij vertrok in 1928 naar Harderwijk. Op 17 okt. 1928 werd hij opgevolgd door Jacob Salverda, uit Baijum. Hij is te Stavoren gestorven

op 9 april 1935, oud 40 jaar. In 1934 werd dhr. van der Linde tijdelijk aangesteld en op 15 aug. 1934 werd dhr. Koning, die tijdelijk in Bakhuizen was, hier tijdelijk aangesteld. (Beide laatstgenoemden werden blijikbaar wegens ziekte van het hoofd J. Salverda tijdelijk aangesteld.).

In 1935 werd A. Hofstra, van Kalenberg, benoemd als hoofd van deze school.. Eind 1954 werd hij leraar A.V.O. aan de chr. landbouw-huishoudschool te Nieuw Leusden. Op 1 maart 1956 kwam J.H. Joosten, onderwijzer te Steenwijk.